

Рецензія

кандидата психологічних наук, доцента Ульянової Тетяни Юріївни
на дисертацію Бабчука Микити Ігоровича
«Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 Психологія

Актуальність теми дисертації не викликає сумніву. Результати спостережень дозволяють говорити про те, що сучасна молодь великої уваги приділяє своїй зовнішності, ідеалізуючи своє «фізичне Я» і намагаючись мати вигляд суб'єктивно кращий. Запорукою виникнення таких особливостей є означення великої кількості молодих людей, які виявляють незадоволеність своєю зовнішністю, своїм тілом. Логічно, що активність юнака спрямовується на дії стосовно самостійного корегування свого зовнішнього вигляду. Зрештою, зазначений аспект стає психологічною проблемою для сучасної молоді, оскільки висока поширеність негативного сприйняття своєї зовнішності супроводжується багаточисленними патогенними наслідками як для психічного, так і фізичного життя молоді.

Вищезазначене зумовлює актуальність дисертаційного дослідження Микити Ігоровича Бабчука, яке в результаті вивчення психологічних особливостей осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму стає значущим і вагомим практичним здобутком.

Дослідження виконане в межах наукової програми кафедри теорії та методики практичної психології «Науково-методичні основи практичної підготовки психологів» (номер держреєстрації № 0113U003018), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертаційного дослідження обговорено та затверджено на засіданні Вченої ради Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 3 від 29 жовтня 2020 року).

Проведений аналіз представленої дисертації в контексті вперше отриманих та найсуттєвіших наукових результатів дозволив з'ясувати, що автором, фізичний перфекціонізм розглянуто як самостійний феномен, що є системою особистих переконань і установок, пов'язаних із зовнішнім виглядом особистості, зокрема з суб'єктивно означеними проблемами свого тіла і прагненням досягти його високих стандартів; запропоновано концептуальну модель пізнання фізичного перфекціонізму, компонентний склад якої (спектр рис особистості; сукупність переживань; міжособистісні стосунки; моделювання власного тіла; образ фізичного Я; «Self-esteem») зумовлює динаміку рефлексивного самопізнання особистості; *обґрунтовано* та експериментально апробовано дієвість та взаємозалежність показників компонентів зазначеної моделі; зафіксовано комплексне якісно-кількісне поєднання показників у визначенні рівнів фізичного перфекціонізму, що виявляють свою значущість залежно від адекватності сприйняття особистістю власної зовнішності і модальності уявлень про особисту унікальність; *розширено та поглиблено* знання про психологічну сутність фізичного перфекціонізму; уточнено зміст зазначеного феномену в контексті його взаємозв'язків з тими властивостями та рисами особистості, які сприяють його прояву; доповнено уявлення про психологічний портрет осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму; *набуло подальшого розвитку* розуміння психологічного змісту фізичного перфекціонізму та тенденцій його пізнання.

У методологічному аспекті робота вибудована логічно й послідовно. Дисертант виходить із припущення, що різні рівні фізичного перфекціонізму мають певний комплекс провідних особливостей особистості, які обумовлюють його прояви. Врахування останніх може сприяти оптимізації надання психологічних характеристик фізичному перфекціонізму з

можливістю їх застосування як в теоретичній підготовці майбутніх практичних психологів, так і у практичному використанні.

Автором обґрунтовано важливість вивчення фізичного перфекціонізму як універсального глобального феномену, що здійснює суттєвий вклад в формування і підтримку широкого спектру психологічних проблем у студентської молоді. Дослідження актуалізує необхідність надання психологічної допомоги, спрямованої на зниження рівня незадоволеності своїм тілом, своєю зовнішністю, пошук нового стилю життя та отримання задоволення і відчуття щастя від докладених особистих зусиль.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, доцільність її наукового дослідження; означено мету, об'єкт, предмет, завдання; окреслено перелік використаних методів; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; надано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, кількість публікацій за темою дисертації; наведено дані щодо обсягу та структури роботи.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методологічні основи пізнання фізичного перфекціонізму» викладено основні наукові здобутки з проблематики загального перфекціонізму та фізичного перфекціонізму на перетині філософської науки, психології, релігієзнавства. На підставі відомостей про образ фізичного «я», образ тіла, індивідуальні особливості особистості, проаналізовано поняття, що репрезентують різні аспекти прояву фізичного перфекціонізму.

Ретельний аналіз зарубіжних та українських наукових джерел дозволив досліднику розробити модель фізичного перфекціонізму особистості, яка визначає динаміку рефлексивного самопізнання людини, що висвітлює особистісний сенс її конструктивної активності. Змістові складові зазначеної моделі включають ті компоненти, які спонукають виникнення та розвиток

фізичного перфекціонізму, як риси особистості, що зумовлює неповторність людини у всіх її проявах.

У другому розділі дисертації «Методи та умови проведення дослідження психологічних особливостей фізичного перфекціонізму» наведено зміст, етапи емпіричного дослідження психологічних особливостей фізичного перфекціонізму; визначено процедуру вивчення фізичного перфекціонізму.

Автором обґрунтовано та сформовано вибірку дослідження. Створено комплекс психодіагностичних методів та методик, направлених на вивчення прояву фізичного перфекціонізму та властивостей особистості, що підсилюють прояв фізичного перфекціонізму, а саме: опитувальники, спрямовані на діагностику загального та фізичного перфекціонізму; опитувальники, що діагностують уявлення про образ тіла; опитувальники щодо нарцисизму; опитувальники спрямовані на дослідження спектру властивостей особистості, а також шкали самооефективності та щастя.

У третьому розділі дисертації «Результати емпіричного дослідження психологічних особливостей фізичного перфекціонізму» викладено та проаналізовано результати емпіричного дослідження психологічних особливостей фізичного перфекціонізму з використанням психодіагностичних методик, спрямованих на виявлення психологічних характеристик особистості, пов'язаних з фізичним перфекціонізмом.

Саме емпірична частина містить ряд цікавих результатів, що значно розширюють наукову новизну дослідження. Насамперед, мова йде про взаємозв'язок показників, які характеризують психологічні властивості фізичного перфекціонізму та належність їх взаємозв'язків у сполученні із властивостями особистості. При цьому особливий інтерес привертає до себе опис психологічних характеристик осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму та розкриття низки відмінностей у проявах фізичного перфекціонізму.

Таким чином, до сильних сторін роботи слід віднести аналітичне узагальнення фактичних даних. Виклад матеріалу добре ілюстрований рисунками, діаграмами та таблицями, що свідчить про глибину аналізу фактичного матеріалу та вміння співвідношення його з концептуальними засадами дослідження.

Висновки свідчать про реалізацію поставлених завдань і досягнення мети дисертаційного дослідження, бачення автором перспектив подальшої розробки проблеми.

Результати дисертаційного дослідження викладено у 12 наукових працях, з них: 3 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття у міжнародному періодичному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних (Web of Science), 8 тез доповідей на конференціях.

В цілому рецензовану роботу Микити Ігоровича Бабчука можна вважати новим, цікавим, науково-практичним дослідженням. Разом з тим є ряд зауважень і побажань наступного характеру:

1. У дослідженні Ви надаєте функціональну модель, в якій поєднані зовнішні та внутрішні чинники, що детермінують виникнення та розвиток фізичного перфекціонізму на певному етапі життєвого шляху. На наш погляд, не завадило б дослідити сукупність цінностей, які б розширили та деталізували міркування обстежених про своє життя і причини виникнення фізичного перфекціонізму.

2. Серед емпіричних методів дисертаційного дослідження автором заявлені бесіда та спостереження. Проте про особливості і результати їх використання в дисертації майже не описані.

Однак висловлені зауваження та побажання аж ніяк не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Отже, дисертаційна робота Бабчука Микити Ігоровича «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму», є своєчасним, змістовним, оригінальним, цілісним і логічно завершеним дослідженням, яке відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:

доцент кафедри загальної та
диференціальної психології
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»,
кандидат психологічних наук, доцент

Тетяна УЛЬЯНОВА

